

Sy Vierdaagse: Traject 4

1 Algemene Informatie

Naam van de Route	: Sy Vierdaagse: Traject 4
Opsteller	: Dirk v.d. Oetelaar en Hans van Doremalen
Laatste versie bewerkt door	: Ronald Velgersdijk
Vertrekpunt	: de Tukhut, Rue de Luin 4, Sy
Aankomstpunt	: de Tukhut, Rue de Luin 4, Sy
Afstand	: 42 km
Moeilijkheidsgradatie	: licht // normaal // pittig // zwaar // zeer zwaar
Hoogteverschil	: totale stijging/daling = 1150m, langste stijging = 220m
Hoogste punt v.d. route	: 340m ($\pm$ 2 km oostelijk van Filot, ZO van 'Croix F Grimbièmont)
Laagste punt v.d. route	: 120m (de Ourthe en de Tukhut)
Parkeren	: tegenover de Tukhut, op gratis parkeerterrein
Horeca	: in Xhoris (na 9 km) en Comblain-au-Pont (na 28 km)
Bijzonderheden	: deze route is absoluut ongeschikt voor kinderwagens en rolstoelen
Datum opstellen	: versie 1.1: 22 december 2013 // versie 1.0: 16 augustus 2010

2 Inleiding

Vandaag de laatste van de vier etappes die samen dan goed zouden moeten zijn voor de eeuwige roem. De wandeling gaat vandaag naar het noorden. U zult 'n gebied ontdekken waar de rivieren Amblève en de Ourthe elkaar tegenkomen. In dit gebied zijn van oudsher al veel steengroeves. En dit alles t.b.v. de marmerproductie en steentjes voor de wegbedekking. U zult dat ook gaan zien.

Ook zult u langs een nog in productie zijnde steengroeve afdalen. Dit levert spectaculaire plaatjes op. Trouwens, ook spectaculair zijn de talrijke vergezichten van deze route.

Het zal de lezer van deze wandeling wellicht opvallen dat er in de tekst nog al eens geschreven staat dat er een asfaltweggetje bewandeld moet worden. Dit zijn bijna altijd weggetjes t.b.v. de landbouw. Het enige verkeer dat u dus kunt tegenkomen is af en toe een enkele tractor. Maar dit zal het wandelplezier zeker niet bederven. Tegelijk zorgen deze weggetjes er wèl voor dat u flink kunt doorlopen. En dat is nodig want vandaag moeten toch nog 42 km gedaan worden. Veel succes en wandelplezier.

3 Aard van de wegen

Deze route gaat afwisselend over verkeersluwe asfaltweggetjes, halfverharde wegen en bospaadjes. Soms is de ondergrond hard, dan weer zacht, soms nat en dan weer droog. Met name als het geregend heeft, kunnen sommige paden erg glad en drassig zijn!

4 Aanbevolen uitrusting

- Goede en stevige (berg)schoenen van 'BC' kwaliteit // Eenvoudig rugzakje met regenpak.
- Kaart van de omgeving, evt. kompas. // Drinken en eten // wat geld.
- Zaklamp // opgeladen GSM-telefoon // EHBO-setje.

5 Route-aanduiding

Deze route is niet expliciet gemarkeerd. U zult diverse tekens en markeringen tegenkomen maar die hebben niets met deze wandeling te maken. Bij sommige stukken van deze route kunt u zich echter wel oriënteren met behulp van eventueel aanwezige GR tekens: "= GR" betekent dat u wel de GR route volgt. "≠ GR" betekent dat de "GR" hier niet verder gaat. U natuurlijk wel, toch? Ook komt het voor dat er als oriëntatiepunt 'blauwe wandelaars bordjes' gebruikt worden. Deze bordjes geven de richting aan die we gaan volgen. In de wandeling herkent u die verwijzingen doordat er de afkorting B.W.B. gevolgd door de tekst van het bordje vermeld staat.

6 Kaarten

- NGI-kaart, nummer: 49/5-6, schaal 1:20.000 (1 cm = 200m). Deze kaart is ook te koop in de Tukhut. Vraag erom bij de dienstdoende patron.
- NGI-kaart, nummer 49/1-2. Een flink stuk (± 18 km) van de route gaat over deze kaart. De route is echter zodanig beschreven dat het niet per se nodig is om deze kaart aan te schaffen. Deze kaart is niet op de Tukhut verkrijgbaar. Als u dit toch wilt, zult u een gespecialiseerde kaartboekwinkel moeten raadplegen.

7 Overige

- Opmerkingen over en aanvullingen op deze routebeschrijving kunt u via het [Responsformulier](#) van de Tukhut website opsturen of via E-Mail naar info@tukhut.nl. Uw suggesties worden dan beoordeeld, en indien van toepassing, in de volgende versie van deze routebeschrijving verwerkt.

8 Route-beschrijving

A VAN SY, VIA MY, NAAR XHORIS (9 km)

- U verlaat de Tukhut en gaat meteen linksaf. Volg deze asfaltweg onder het spoorviaduct door. En ga vervolgens met een grote linkse bocht om "hotel de la Gare" heen.
- Na het passeren van dit hotel ziet u rechts in de berghelling bij twee grote oude lindebomen een blauw richtingsbordje voor wandelaars. Dit bordje geeft aan dat dit pad u naar Pâlogne, Longe en Vieuxville voert. Dit pad blijkt ook een onderdeel van de GR-57 te zijn. Dit herkent u aan de rood-witte tekens. De route die u nu gaat lopen heet het "Sentier des Crêtes".
- Neem dit "Sentier" en bestijg de steile helling.
- U blijft gewoon de GR-tekens volgen totdat u bovenaan bent gekomen. Er zijn vast wel een paar doorkijkjes te vinden met een prachtig uitzicht op de Ourthe vallei.
- Zo'n 400m verder, komt u bij een asfaltweggetje uit. Ook hier heeft u weer een fantastische view over de Ourthe.
- Volg deze weg zo'n 500m. De weg maakt dan een scherpe bocht naar rechts.
- Ga in deze bocht linksaf. Volgens het blauwe wandelaarsbordje volgt u nu een (stijgend) pad in de richting "Balade de Lapins" en "My". Volg dit pad tot een kruising van paden (na ± 500 m).
- Ga op deze kruising rechtdoor o.a. in de richting "My". Volg dit pad, dat verderop een teerweggetje wordt, tot een volgende kruising (± 1 km).
  - o Dit punt is makkelijk herkenbaar aan de 3 bomen, 2 kruizen en 1 bank.
En dit alles op een hoogte van ca. 270m.
- Ga op deze kruising links af.
- Eigenlijk zouden we in de routebeschrijving nu kunnen volstaan met de mededeling dat u zo'n 3,5 km rechtdoor moet lopen.
  - o Heeft u aan deze mededeling inderdaad genoeg, lees dan deze beschrijving verder vanaf het punt gemerkt met een (@). Voor degenen die van zekerheid houden, volgt hieronder de beschrijving tot aan datzelfde punt:
- Zo'n 100m verder maakt het teerweggetje een bocht naar links. Ga op dit punt rechtdoor en volg het halfverharde pad in de richting "Ville". Na 500m komt u uit op een kruising met rechts van u een waterbunker.
- Ga hier rechtdoor en volg het licht stijgende pad wederom in de richting "Ville". Na weer 500m komt u uit op een asfaltweg. Rechts op deze weg kunt u lezen dat u in het gehucht "Missoule" bent aangekomen.
- Steek deze weg recht over, ga rechtdoor en vervolg uw pad nog steeds in de richting "Ville". Al spoedig komt u in een bos terecht. Ga hier gewoon rechtdoor. U komt uit bij wat bebouwing en bent aangekomen in "Ville".

- Als u bij huisnummer 41 (links) het bos uitkomt, gaat u hier op de Y-splitsing links het pad op. Even verderop komt u uit op een kruising met een asfaltweg.
  - o Het is hier zeker de moeite waard om rechts van u het beeldtuintje te gaan bekijken.
- Ga op de kruising rechtdoor het asfaltweggetje richting "Xhoris" in dat "Rognac" blijkt te heten.
- Na zo'n 500m, net voorbij een waterbunker uit 1949, wordt het weggetje weer een onverhard pad. U gaat hier gewoon rechtdoor (± 1 km) Ook hier is het weer genieten van een paar mooie vergezichten. Op dit pad zult u het hoogste punt van de wandeling bereiken (± 345 m).
- (@) Het einde van dit pad wordt aan de rechterkant gemarkeerd door 3 oude beukenbomen met daaronder een kruisbeeld. Volgens de kaart heet het hier "Croix François Grimblémont".
- Ga hier linksaf. Het dalende pad komt zo'n 50m verder uit op een teerweggetje.
- Steek deze weg recht over en daal verder. U gaat een bos door en als u er aan de andere kant bij een aantal huizen (links is er een huis met nr. 4) weer uit komt, wordt het pad een asfaltweggetje.
  - o Deze verzameling van een stuk of 4 huisjes heeft zowaar nog een naam, en wel 'Les Rixhalles'.
- Volg dit asfaltweggetje gewoon rechtdoor. Eerst nog wat dalend en vervolgens weer stijgend tot aan een huis (links) met nr. 10.
- Ga hier rechtdoor en volg het dalende, kleine en bijzonder fraaie holle asfaltweggetje (Mazalienne) tot aan een Y-splitsing. Geniet naar links nog maar een keer van het prachtige Ardenner panorama.
- Houd op deze Y-splitsing rechts aan. Eigenlijk gaat u min of meer rechtdoor. Het dalende weggetje gaat tussen enkele huizen door. Op het laatste huis aan de rechterkant is een straatnaambordje aangebracht waarop staat dat u net door de 'Rue du Mont' het dorpje bent binnengewandeld. Hiermee heeft u 'Xhoris' bereikt.
- Ga net na dit huis rechtsaf en door een draaihekje een smal paadje in.
- Via dit met meidoorn gelardeerde, lommerrijke paadje lopen we tussen kleine koeienweitjes en schaduwrijke plekjes verder dit pittoreske dorpje binnen.
  - o "En langs het tuinpad van mijn vader, zag ik de hoge bomen staan. Ik was een kind, en wist niet beter dan dat dit nooit voorbij zou gaan". Wim Sonneveld had vast dit paadje in gedachten toen hij de tekst voor het liedje "het Dorp" aan het dichten was.
- Als we links door een raam in een grote muur een modern zwembad zien liggen, zijn we plots weer helemaal terug in de tegenwoordige tijd.
- Ga door een draaihekje heen en 10m verder linksaf een smal straatje in. U blijkt nu door de "rue de Theheux" te lopen.
  - o Links biedt een grote poort toegang tot een sport- en ontspanningscentrum dat luistert naar de naam: "RelaXhoris". Hier, of in een taverne rechts van de kerk ("Place du Centre"), kunt u zich vast wel te goed doen aan een of andere versnapering, in vaste of vloeibare vorm.

B VAN XHORIS, VIA HÔYEMONT, NAAR MARTINRIVE (8 km)

- Ga naar de kerk en ga met de rug naar de deur staan. Ga rechtsaf en loop een klein stukje omlaag totdat u bij een doorgaande weg uitkomt.
- Steek deze weg over en daal verder af via een weggetje (eerder een laantje) dat 'voie de l'Aite' heet. Net na het kerkhof (links) gaat u ook gewoon rechtdoor en volgt u een smal paadje tussen weilanden door. Als het pad weer begint te stijgen komt u aan het einde ervan via wederom zo'n draaihekje uit bij een alleraardigst plekje dat bestaat uit een kapelletje ('chapelle van Sainte Brabe'), een bijzondere lindeboom (Tilleul des Lognards) en om dit alles eens rustig te bekijken, een bankje.
- Ga na deze 'chapelle' rechtsaf en bewandel dit vlakke onverharde pad totdat u bij een huis met nr.1 op een asfaltweggetje uitkomt.

- Ga hier linksaf ('Rue de Comblain') en u verlaat 'Xhoris'. Ga verder tot er na de eerste bocht naar links een straat naar rechts is. Deze straat is sterk terugdraaiend.
- Ga hier rechtsaf de 'Rue Pierreux' in. Loop door tot aan een driesprong bij een huis met nr.19.
- Ga hier linksaf en loop door tot aan een soort 'versprongen' kruising (bank). Er is ook een slagboom met daarop de inmiddels bekende tekst: 'Privé' en 'Acces interdit'.
- Ga hier rechtdoor een halfverhard pad in.
  - o Hier zijn weinig aanknopingspunten. Let goed op en volg de beschrijving van het pad.
- Het pad is eerst vlak en daarna dalend. Vervolgens is er een flauwe bocht naar links. Daarna gaat u rechtdoor. Het pad is wederom licht dalend. Als het pad weer vlak wordt, is er een pad naar rechts.
- Ga hier rechtsaf het brede bospad in. Ter oriëntatie zij vermeld dat het pad de eerste 30 m. vlak is om na een flauwe bocht naar rechts wederom te gaan dalen. In het vlakke stuk van dit pad passeert u de 'Ruissou de Boé'. Daar zo'n beekje altijd in het laagste punt ligt, zal het pad weer beginnen te stijgen. Loop verder tot aan een 'Y-splitsing'.
- Houd hier links aan en volg dit sterk stijgende pad totdat het met een bocht naar rechts over weer een beekje gaat. Loop vervolgens verder tot aan een T-splitsing.
- Ga hier linksaf en stijg verder tot u bij een huis met nr.6 op een asfaltweggetje uitkomt. Stijg over dit weggetje tot u bij een huis met nr. 2 op een T-splitsing uitkomt.
- Ga hier rechtsaf en volg de almaar verder stijgende en doorgaande 'hoofdweg' door het dorpje tot u op een T-splitsing met een bushalte uitkomt (bank).
  - o U bent nu in het centrum van 'Hôyemont' aangekomen.
- Ga hier rechtsaf en loop in de richting van de kerk. Net hiervoor is er een weg (straat) naar links (bank).
- Ga hier linksaf (=GR) en volg deze weg rechtdoor die verderop de 'Rue des Chambrelles' blijkt te heten (≠GR). Het weggetje wordt buiten het dorpje al gauw een pad tussen weilanden/akkers door. Ga verder tot aan een Y-splitsing.
- Houd hier rechts aan en volg het dalende pad (mooie vergezichten), dat verderop een asfaltweggetje wordt, tot aan een T-splitsing.
- Ga hier rechtsaf en volg dit verder dalende halfverharde pad. Wat verderop wordt dit pad een stenige holle weg. Daal verder tot een scherp bocht naar links.
  - o In de buitenbocht is er een mooie stenen drinkplaats voor vee met daarachter een paar zeer mooie en erg oude wilgen.
- Het pad begint weer te stijgen en komt bij een paar huizen (nrs. 26 t/m 26C) uit op een T-splitsing.
- Ga hier rechtsaf (1^e huis links heeft nr. 13). U bewandelt nu een sterk stijgend asfaltweggetje totdat deze een zeer scherpe bocht naar rechts maakt. U bent dan net buiten het dorp.
- Ga hier rechtdoor, een eerst nog sterk stijgend en naar links draaiend pad in. Tussen weilanden/akkers door wordt het pad vlak. Weer verderop begint het pad te dalen. De daling zal, na een scherpe knik naar rechts, steeds steiler worden tot aan een T-splitsing van paden in het bos (**let op!** Het laatste stukje is extreem steil !!)
- Ga hier linksaf en volg het verder lichtdalende en brede bospad dat door een beekdal blijkt te lopen. In het laagste punt steekt u de beek over. Het pad zal rechtdoor gaand een beetje stijgen en vervolgens weer wat gaan dalen tot u uitkomt op een breder bospad.
- Ga hier linksaf en u daalt verder door dit prachtige beekdal.
  - o Als het beekje rechts van u is, zal het zo'n 100m. verderop ineens verdwijnen. Zo'n verdwijnpunt wordt op de stafkaart aangeduid met 'Chantoire' en een blauwe punt. Het is maar dat u het weet. Toch?
- Loop door tot aan een Y-splitsing.

- Ga hier rechtsaf het aanvankelijk sterk dalende pad in. Aan de rechterkant hebt u nu de puinhellingen van een oude steengroeve. Even verder komt dit inmiddels vlakke pad op een asfaltweggetje uit.
- Ga hier rechtsaf en volg dit dalende weggetje tot u (rechts) bij huizen met nrs. 1 en 1a uitkomt. U bent nu op een kruising van wegen. Naar links is er een weg naar 'Comblain-Au-Pont, 5 km'.
- U gaat hier echter rechtdoor en steekt m.b.v. een brug (=GR) de rivier de 'Amblève' over. U loopt nu het gehucht 'Martinrive' in.

C VAN MARTINRIVE VIA CHANXHE NAAR COMBLAIN-AU-PONT (11 km)

- Loop door tot aan een driehoekig pleintje met daarop drie grote bomen, een of andere lelijke bunker en een bank. En dit alles net voor een talud.
- Ga m.b.v. een stenen trap tegen dit talud omhoog tot aan een asfaltweg.
- Ga hier linksaf (=GR) en verderop m.b.v. een brug over het spoor. Loop vervolgens door tot aan het 1^e weggetje naar links. Dat is net na een huis met nr. 9.
- Ga hier linksaf de 'Rue de la Chapelle' in en merk dat deze straat behoorlijk steil stijgt, totdat het op een andere asfaltweg uitkomt.
- Ga hier linksaf en volg deze, gewoon verder stijgende, 'Rue de Rouvieux' totdat deze weg, net voor een huis met nr. 62, ineens de 'Rue du Hollu' blijkt te worden.
- Ga op dit punt scherp linksaf, een halfverhard, breed en lichtstijgend bospad in. Net na het passeren van een (houten) huis maakt het pad een scherpe bocht naar rechts en zal weer gaan stijgen terwijl u tussen akkers/weilanden door wandelt. Wandel verder tot u tegenover een huis met nr. 6 op een T-splitsing uitkomt.
  - o U bent nu in een langgerekt soort lintdorp aangekomen dat luistert naar de fraaie naam 'Rouvieux'.
- Ga hier linksaf en volg deze stijgende hoofdstraat door het dorp tot aan een pad naar rechts, net voor een huis (ook rechts) met nr. 66.
- Ga hier rechtsaf, het aanvankelijk sterk stijgende pad in. Als het pad vlak is geworden, komt het op een kruising van paden uit. En dit allemaal tussen weilanden met daarbij prachtige vergezichten.
- Ga hier linksaf (≠GR). Bewandel dit pad dat op hoogte blijft en even verder passeert u (aan uw linkerhand) een bermkruis dat het 'Croix du Frèse' blijkt te heten. Het pad zal licht beginnen te dalen. En als dit pad een scherpe bocht naar rechts dreigt te gaan maken, gaat u gewoon rechtdoor. Het pad zal gewoon verdergaan met licht dalen tot u op een asfaltweggetje uitkomt.
- Ga hier rechtsaf en volg dit (verderop) dalende weggetje zo'n 300m. tot er een pad naar rechts is.
- Ga hier rechtsaf en volg dit korte en dalende pad tot aan een doorgaande weg.
- Ga hier rechtsaf en volg deze weg tot er, net na 'n huis met nr. 24, 'n eerste weggetje naar links is.
- Ga hier scherp linksaf, de 'Rue de Mirouille' in. Enige bochten verder is er naar links een weggetje en dat is bij een loods, eveneens aan de linkerkant.
- Ga hier linksaf, de 'Rue de Chevrumont' in. Wat verderop brengt dit weggetje, volgens een groot bord, u bij de 'Ferme de Chevrumont'. Dit is een groot boerderijencomplex inclusief mooie woonhuizen. U blijft het weggetje volgen en wandelt hier gewoon doorheen totdat u op een T-splitsing uitkomt.
- Ga hier linksaf. Het weggetje gaat dalen en verderop wordt het een halfverhard pad. Nog weer verderop blijkt u langs een immense steengroeve af te dalen. Na enige haarspeldbochten, komt u op een asfaltweg langs de rivier de Ourthe uit. Links van u is er een blauwe spoorbrug.
- Ga hier m.b.v. de voetgangersbrug over de rivier. Aan de overkant aangekomen volgt u gewoon het betonpad dat tussen een beekje (links) en een camping (rechts) loopt. Loop nu verder langs dit gekanaliseerde stukje Ourthe totdat u onder een boogbrug door dreigt te moeten gaan. Deze brug ziet u al van verre. **Doe dit niet!**

- Ga van het pad af en ga op het weggetje rechts van u lopen. Deze weg zal gaan stijgen en komt middels een T-splitsing op een andere (doorgaande) asfaltweg uit.
- Ga hier linksaf en steek dit stukje Ourthe-kanaal over m.b.v. die brug waar u niet onderdoor mocht. Even verder steekt u ook het spoor over en komt u weer op een T-splitsing met een doorgaande weg uit. Ditmaal tegenover een huis met nr. 174.
- Ga hier linksaf en volg de weg in de richting (o.a.) 'Durbuy 23'. Loop zo'n 100m door tot er aan de rechterkant een huis met nr. 8 is. Net voor dit huis is er een pad naar rechts.
- Ga hier rechtsaf en merk dat dit pad achter het huis gaat en daarna begint te stijgen. Het blijkt een zeer steil maar wonderbaarlijk mooi pad te zijn (eerder een holle weg) dat u door een ruig bos voert. U klimt door tot aan een bosrand. U staat dan ook aan de rand van een akker.
- Ga hier rechtsaf en stijgt (minder steil) tussen de akker (links) en de bosrand (rechts). U komt uit op een T-splitsing van paden.
- Ga hier linksaf en wandel nu zo'n 1,5 km verder tussen afwisselend akkers en bospartijen door totdat er naar links een duidelijk herkenbaar, breed, halfverhard en lichtstijgend pad is.
- Ga hier linksaf (=GR).
  - o U heeft het juiste pad gevonden als er 50m verder, pal links naast het pad, een nogal lompe watertoren staat. Ook staat er een grote GSM-mast. Volgens het bordje bij dit alles bent u nu aangekomen bij het 'Chateau d'eau' en dit op een hoogte van 255m.
- Bewandel dit inmiddels dalende asfaltweggetje tot aan een T-splitsing.
- Ga hier linksaf (=GR). En bewandel dit halfverharde en lichtdalende weggetje tot er, even verder, links een bordje staat waarop te lezen valt dat u aangekomen bent op 'Au dessus des Roches Noires'. En u bent op een hoogte van 200 m. Naar rechts is er een pad.
- Ga hier rechtsaf (=GR). U daalt langs de 'zwarte rotsen' steil af. Verderop gaat u tussen weilanden door en komt u op de weg uit.
  - o Ook hier staat er weer een bordje waarop nu staat te lezen dat u aan de voet van de Zwarte Rotsen bent: 'Au pied des Roches Noires'. De hoogte zou nu 140m moeten bedragen. Als u zich even omdraait, dan hebt u inderdaad een mooie blik op de bedoelde rotsen.
- Volg de weg in de heersende looprichting. Gewoon rechtdoor dus (=GR) totdat u op een halfverhard pad uitkomt. Vanaf hier is het 't meest eenvoudig als u gewoon de rood/witte GR-tekens blijft volgen. De route brengt u door/langs/via een parkje met prachtige sculpturen, een oud kerkhof met een mooie toren (Tour Saint Martin) en een mooie afdaling tot op het plein in het dorpje Comblain au Pont (Place Leblanc).

D VAN COMBLAIN-AU-PONT VIA C. LA TOUR NAAR HAMOIR (9 km)

- Ga op het plein zo staan dat u de kerk in de rug heeft. Loop aan de linkerkant van het plein weg in de dalende richting. Het plein wordt een straat met verderop rechts van u een bushalte. Loop door tot aan de doorgaande weg 'Aywaille-Hamoir', met tegenover u een brug over de Ourthe.
- Steek de weg over en m.b.v. deze brug ook de rivier. Ga vervolgens rechtdoor de 'Rue du Vicinal' in. Houd rechts en neem de stijgende weg langs een huis met nr.1 af dat de 'Rue du Thier Pirard' blijkt te heten. Tegenover een huis met nr.6 blijkt u dit dorp al weer te verlaten.
- Net na het kerkhof (rechts) wordt deze weg een halfverhard pad. Volg het pad met een haarspeldbocht naar rechts. Na weer wat stijgwerk is er een wederom een haarspeldbocht, maar nu naar links (banken). Hier heeft u een erg fraai uitzicht over Comblain-au-Pont en een behoorlijk deel van de route die u net hebt afgelegd.
- Vervolg uw route en ga verder met dit edele stijgwerk totdat het pad, u hebt net een stuk bos verlaten, een bocht naar links maakt. Net na deze bocht staat er links een bank. Net voorbij deze bank is er naar rechts een stenig, behoorlijk overgroeid en sterk stijgend pad.
- U raadt het al... U mag hier rechtsaf het beschreven pad in. Stijgt door totdat dit pad, bij een huis, ineens een asfaltweggetje wordt. Verderop, bij een ander huis met nr. 29, komt dit weggetje op een ander asfaltweggetje uit.

- Steek deze weg over het volgende pad in. Het pad is duidelijk herkenbaar aan: de sterke uitholling, de sterke begroeiing en de sterke stijging. Beleef dit mooie pad tot aan een T-splitsing.
- Ga hier rechtsaf en volg dit brede stijgende pad, tussen akkers/weilanden door, tot aan een T-splitsing.
- Houd hier links aan. Het pad is net zo breed, loopt tussen akkers/weilanden door, maar zal nu licht gaan dalen. U gaat onder stroomkabels door en verder tot er wederom een T-splitsing is.
- Ga hier rechtsaf. Dit eveneens lichtdalende, brede en tussen akkers/weilanden lopende pad wordt na een scherpe bocht naar links een asfaltweggetje. Blijf dit almaar dalende weggetje, met zijn prachtige panorama's, langs vakantiehuisjes volgen tot aan een groot huis met nr. 8 aan de linkerkant. Net na dit huis steekt er naar links een wederom dalend en verhard pad af.
- Ga hier links en volg dit pad dat bij een huis met nr. 7 'Rue Vieille Chera' blijkt te heten. Bij een huis (rechts) met nr. 4 komt dit pad op een asfaltweggetje uit.
- Ga hier linksaf en volg deze weg, die de 'Rue de la Chera' blijkt te heten. Blijf de weg in de looprichting volgen en ga zo tussen de huizen door dat u links een huis met nr. 12 hebt en rechts eentje met nr. 17. Verderop buigt de weg naar links. U doet dat ook en u gaat dus **niet** rechtdoor de 'Rue de la Tour' in.
- Bij een groot naaldvormig monument komt deze weg uit op een doorgaande asfaltweg .
  - o Het heet hier 'Place du monument', aan de overkant is er een bankje en u bevindt zich thans in het 'centrum' van Comblain la Tour.
- Ga hier rechtsaf (als u op het bankje hebt gezeten, gaat u naar links verder), en volg deze dalende weg tot u m.b.v. een tunnel onder het spoor door kunt. Doe dat dan ook.
- Ga aan de andere kant van deze spoortunnel meteen linksaf (banken) en volg het doodlopende verharde pad tussen een stenen muur (rechts) en het spoor (links) door. Via deze 'Rue du Parc' loopt u Comblain weer uit. Het inmiddels halfverharde pad blijft u langs het spoor volgen tot u bij een (vakantie)huisje met nr. 6 uitkomt.
- Ga hier naar links en wederom m.b.v. een tunnel onder het spoor door om daarna meteen weer rechtsaf te gaan (=GR). Als het goed is, moet u aan uw linkerkant een bos en rechts het spoor hebben. Na zo'n 400m maakt het pad een scherpe bocht naar links en even verder een bocht naar rechts. Het pad begint voor de verandering weer eens te stijgen (= GR). Het pad komt uit op een ander, breder en half-verhard bospad (bank).
- Ga hier rechtsaf (= GR). Na zo'n 500m, bij een huis met nr. 25, wordt het een asfaltweggetje. Volg dit weggetje en na wat idyllisch aandoende losse bebouwing valt ergens op een gevel te lezen dat u via de 'Hameau de Xhignesse' het dorpje binnen loopt (= GR). Loop verder tot aan de kerk (rechts). Dit is de Eglise St-Pierre.
  - o Als u deze kerk met een bezoek vereert, kunt u in het portaal van de ingang de geschiedenis van dit godshuis tot u nemen. Zoals u in een eerdere wandeling (Even naar de bakker in Hamoir) hebt u kunnen lezen dat een priester van deze kerk ergens lang geleden in de buurt van Hamoir van het leven is beroofd. Wellicht dat hij hier ergens op zijn eigen kerkhof, rondom de kerk ligt begraven. Zoeken dus!!!
- Als u de kerk verlaat, komt u met een trap op de weg uit. Steek de weg over en ga links af. Een klein stukje verder, gaat er naar rechts een 'graspad' omlaag dat begint met een trapje van vijf treden (= tegenover het huis met nr. 3).
- Daal met dit paadje af tot op een half-verhard weggetje dat weer bij een boerderij uitkomt.
- Ga hier linksaf en neem 10m verder een pad dat schuin naar rechts gaat.
  - o Het is een gravelpaadje dat bij een bronnetje uitkomt dat al in de Romeinse tijd in gebruik was als "leverancier" van drinkwater. Het is in 2008, in het kader van een jongerenproject, gerestaureerd. Het heeft geresulteerd in een alleraardigst picknickplekje, toch? (picknicktafel)
- Neem hetzelfde paadje weer terug naar het weggetje en ga nu linksaf verder omlaag naar de boerderij (grote loodsen). Ga rechtdoor en volg het pad met een scherpe bocht naar links achter de loodsen langs. U belooft nu ineens een prachtige half-verharde holle weg die flink begint te stijgen.
- Na een bocht naar links, neemt u het eerste pad naar rechts.

- U gaat nu de ‘Butte de Tombeux’ beklimmen. Deze ‘butte’ ofwel heuveltje is eigenlijk een groot waterreservoir dat als natuurkampeerplaats voor jeugdgroepen (scouting ed.) is gecamoufleerd. Meer info hierover kunt u bij de VVV in Hamoir verkrijgen.
- Beklim de heuvel maar via de aangegeven route. Net over het hoogste punt (pickicktafel) loopt u verder naar een stenen huisje dat als toiletgebouwtje dienst doet. Passeer deze “toiletterrie” rechts en daal het heuveltje weer af via een heel smal en steil paadje met een mooi uitzicht op Hamoir. U komt weer eens uit op een asfaltweggetje. Welkom in Hamoir.
- Ga hier maar linksaf en volg dit weggetje langs het kerkhof tot aan de doorgaande weg. Als u de wandeling wilt inkorten, neemt u op dit weggetje een pad naar rechts dat u, volgens het bordje, naar het station van Hamoir zal brengen.

E VAN HAMOIR NAAR SY (5 km)

- Op de doorgaande weg aangekomen gaat u rechtsaf. Loop net zo lang verder totdat er naar links een weggetje afsteekt dat luistert naar de naam ‘Chemin des Bruyères’.
- Ga linksaf deze weg in. Als het goed is moet het huis aan de linkerkant huisnummer 1 hebben. Na een haarspeldbocht naar rechts, gaat het weggetje over in een half-verhard pad. Vervolgens neemt u weer een haarspeldbocht, maar nu naar links. Net voordat u met deze bocht ‘klaar’ bent, kunt u met een bospad steil tegen de berghelling omhoog.
- Uiteraard willen wij u deze beklimming niet onthouden. Houdt bij al dat geklim bij een Y-splitsing van paden, rechts aan. Na nog wat stijgzweet geproduceerd te hebben, komt u bij het ‘Belle Verdere de Coïsse’ uit. Een waarlijk mooi plekje om al rustend van het mooie uitzicht op de brug over de Ourthe en op de hoofdstraat van Hamoir te genieten.
- Kijkend naar Hamoir, gaat u nu linksaf en om het ‘uitkijkhuisje’ heen. Na zo’n 50m komt dit pad op een breder bospad uit (= T-splitsing).
- Ga hier rechtsaf (eigenlijk gaat u in de looprichting rechtdoor) en volg dit pad zo’n 250m tot er schuin van rechts een pad bij komt (= T-splitsing).
- Ga hier scherp rechtsaf en volg het, soms sterk, dalende pad tot u achter een paar huizen langs op een doorgaande asfaltweg uitkomt. Dit is de weg van Hamoir naar o.a. Filot.
- Ga hier linksaf en loop ± 50m naar links tot u bij een huis met nr. 5 uitkomt. En steek hier de weg over. U komt nu bij een kapelletje uit (Chapelle St-Donat).
- Ga links van dit kapelletje en klim met een combinatie van een pad en een trap (van 85 treden !!!) omhoog tot aan een Y-splitsing van paden.
- Houd hier rechts aan en na nog eens 15 treden (ja, ja, we houden het allemaal voor u bij) komt u uit bij een natuurstenen sokkel (rechts) waar ooit een ijzeren kruis op gestaan heeft (Croix du Berger).
- Ga aan deze sokkel voorbij en blijf het pad volgen. Blijf op hoogte waarbij u de afgrond aan de rechterkant houdt. **Pas op: Dit stuk van het pad kan erg gevaarlijk zijn!!! Dus let goed op elkaar en de kinderen.** Loop door tot aan het uiterste puntje. U bent nu bij een bank en een kruis.
  - Hamoir ligt hier aan uw voeten en naar rechts in de verte ziet u het plaatsje waar u eerder nog gelopen hebt (Xhignesse).
- Verlaat het bankje en loop zo’n 25m terug tot een Y-splitsing. U houdt hier rechts aan en indien u juist zit, moet u Hamoir nu aan uw rechterhand hebben.
- Volg het pad verderop met een bocht naar links. Daarbij negeert u het smalle pad rechtdoor. Tegenover een weiland komt dit pad weer op een ander, breder bospad uit.
- Ga hier rechtsaf. Het pad buigt verderop naar links, naar het weiland toe.
- Ga hier met behulp van een vervallen klaphekje het weiland binnen. We gaan nu een stuk van de route volgen die gemarkeerd is met lichtblauwe strepen. Dit wordt volledigheidshalve in deze route-beschrijving ook vermeld met de afkorting (=lb).

- Steek dit weiland schuin naar rechts over. U komt daarbij weer bij een prikkeldraadhek uit met daarin een doorgang die toegang biedt tot een klein bosperceeltje. Ga hier doorheen (=lb). Houdt bij een vage Y-splitsing links aan. Aan het einde van dit bosperceeltje is er weer zo'n doorgang (=lb). U komt nu weer in een weiland uit.
- Ga hier rechtsaf en volg de bosrand totdat u via weer zo'n doorgang in een prikkeldraadhekje bij een laan van enorme kastanjabomen uitkomt (=lb).
- Steek dit asfaltweggetje over en volg een pad aan de rand van een akker (links) en een bosrand (rechts) totdat u weer bij een asfaltweggetje uitkomt.
- Ga hier linksaf (=lb) en volg het licht stijgende weggetje tot u, aan het einde ervan, op een vlak stuk bij een kruising van paden en weggetjes bent aangekomen.
- Ga hier rechtdoor, langs een slagboom een dalend half-verhard pad in (=lb).
- Als dit pad een soort van kerstbomenplantage gepasseerd is, houdt u op een T-splitsing links aan (=lb). Daal verder door het bos af en net voordat u dit bos verlaat, ziet u rechts het herdenkingskruis van de vermoorde priester van de kerk van Xhignesse.
  - o Dit symbolische graf heet "Croix de Curé". Het markeert de plaats waar ooit een priester de dood vond. Als u de tekst op het kruis kunt vertalen, zou u de doodsoorzaak kunnen achterhalen. Voor al diegenen die deze kunst van het vertalen niet machtig zijn, volgt hieronder de tekst in het Nederlands (maar natuurlijk eerst zelf proberen):
“O, U die hier voorbij gaat, bidt voor de zielerust van de Eerwaarde Heer Everard Deleau, pastoor van Xhignesse, die hier op 16 november 1778 verraderlijk werd opgewacht, bestormd en doodgeslagen is. R.I.P.”. (Requiem In Pace = Rust In Vrede).
  - o In 2007 heeft iemand zich gemeld met het verhaal over de juiste toedracht van de moord op de bovenbeschreven priester. Het verhaal is als een bijlage (blz. 10) aan deze wandeling toegevoegd. De opsteller van dit verhaal is bij de schrijver van deze wandeling bekend. Echter wenst deze persoon niet met name genoemd te worden. Dit wordt gerespecteerd. Toch wil ik de opsteller van de geschiedenis van de o zo onfortuinlijke priester hartelijk danken voor de genomen moeite.
- Verlaat het bos via een draaihekje en daal via een weiland verder af tot aan een asfaltweggetje.
  - o Net hiervoor kunt u, helaas alleen in het Frans, de geschiedenis van de eerder genoemde, onfortuinlijke, priester lezen.
- Ga op de weg rechtsaf en ± 15m verder staan tussen drie lindebomen een kruisbeeld en 'n bankje.
- Steek hier de weg over en volg het aangegeven pad (=lb) in de richting van Sy. U daalt met dit pad een drooggevalle beekdal in. Van daaruit klimt u weer omhoog om via een stierenwei en wederom een draaihekje op een asfaltweg uit te komen.
  - o U herkent het hier vast wel, want u bent hier eerder op de dag, aan het begin van uw wandeling (toen de benen nog niet zo vermoeid waren) al eens voorbij gekomen. De laatste loodjes van deze route zijn identiek aan het begin van deze wandeling. Volledigheidshalve vindt u hieronder toch nog een beschrijving van het staartje van deze mooie maar ook zware wandeling.
- Ga hier rechtsaf in de richting van Sy (=lb). Volg het licht-dalende weggetje tot een scherpe bocht naar rechts (bank).
  - o Naar links hebt u hier wel een bijzonder fraai uitzicht op de Ourthe-vallei tussen Sy en Palogne.
- Ga in deze bocht rechtdoor een bospad in (=GR), in de richting Sy.
- Volg dit hoge GR-pad, met enkele mooie doorkijkjes. Zo'n driehonderd meter verder zal het, soms steil en met haarspeldbochten, gaan dalen. U komt, met een paar laatste treden, uit op een asfaltweggetje. U bent nu weer in Sy.
- Nu nog maar 250m tot de finish. Ga op het weggetje linksaf en volg deze route langs het 'Hotel de la Gare', onder de spoortunnel door, langs 'Hotel de la Ferme' en verder tot aan de Tukhut (rechts).

EINDE

Het verhaal achter de moord op de eerwaarde heer `Everard Deleau`

Van alle gebeurtenissen die in de omgeving hebben plaatsgevonden, is die van de pastoor van Xhignesse het meeste tot de verbeelding sprekend.

Op een zondag in november 1778: De eerwaarde Everard Deleau (pastoor van Xhignesse) constateert dat er is ingebroken in de pastorie van Xhignesse. Hij verdenkt de drie broers Renard (Gilles, Michel en Jean-Joseph) hiervan. Ze zijn van een gekende familie, maar met een reputatie van twijfelachtige aard.

Hij spreekt zijn parochianen vanaf de spreekstoel toe met de woorden: `De rovende wolven die dit hebben gedaan, zijn vermomd als slimme vossen ('*Renard*' betekent 'vos' in het Frans). De broers Renard zijn hierdoor erg verbolgen. In hun hart groeit een steeds grotere wrok naar Everard en zij besluiten hem te pakken te nemen. De Renards smeden samen met een knecht uit Hamoir, Joseph Remy en een zekere Joeph Larusse een plan en zorgen voor een alibi voor hen zelf.

De volgende dag begeeft de pastoor zich te voet naar Bomal waar hij een begrafenis moet leiden. Via binnenweggetjes wandelt Everard later terug naar Xhignese. De bende lijkt goed op de hoogte te zijn van de route die de pastoor volgt en het tijdstip van zijn mogelijke passage. Na ongeveer drie kwartier wachten, zien ze hun slachtoffer in de avondschemering aankomen. Ze gaan hem te lijf met stokken en knuppelen hem in al hun woede dood. In paniek laten ze het dode lichaam haastig achter in een put en gaan snel uit elkaar.

Gilles gaat de spanning doorspoelen met enkele potten bier in Hamoir. Hij komt rond 19.00 uur thuis in zijn hoeve te Xhignesse. Jean-Joseph gaat naar zijn café-brouwerij om geen achterdocht te wekken. Zo hopen ze een alibi te hebben. De volgende avond spreken de mannen opnieuw af. Ze slepen het lichaam weg en dumpen het in een inham van de Ourthe. Ze hopen dat het lichaam wegspoelt en dat, als het lichaam toch wordt gevonden, zal worden gedacht dat de pastoor de verdrinkingsdood stierf.

Echter, een inwoner van Hamoir-Lassus, Jean Sadoz, beter bekend onder de naam Jean-Jean, gaat elke ochtend naar zijn werk (naar de mijn van Ville) om 's avonds laat weer terug te keren. Uitgeremd op de dag van de moord, neemt hij zijn hond Castor mee. 's Avonds terugkomend gromt de hond opeens. Hij verstopt zich vlug achter een struik, maant zijn hond tot stilte en ziet alles gebeuren. Veel later thuiskomend dan gewoonlijk, besluit hij tegen niemand te vertellen wat hij gehoord en gezien heeft. Hij is namelijk ontzettend bang voor de Renards en wordt hij wel geloofd; hij is immers toch de enige getuige? Maar zijn geweten kwelt hem voortdurend en hij wordt ziek. In zijn dromen maakt de priester hem steeds verwijten.

Onder de inwoners wordt onderzoek gedaan. Op een dag komt bij Jean-Jean een gerechtsbode met een verzegeld papier. Jean-Jean kan niet lezen en vraagt de bode het voor te lezen. Bij de eerste woorden van de man (die gingen over het verschijnen voor de rechtbank) roept Jean-Jean uit: Hoe heb je dat ontdekt, zelfs mijn vrouw weet hier niets van. De gerechtsbode vraagt hem: waar heb je het over? En onder druk van vragen en bedreiging onthult hij zijn geheim. De 5 worden in juli 1780 opgepakt en door marteling tot bekentenissen gedwongen. Ze worden schuldig bevonden en op 7 augustus 1780 worden ze naar de gerechtsheuvel van Florihez bij Malmedy gebracht. Ze worden op een schavot gesleept en bewerkt met verhitte vuurtangen. Vervolgens worden ze opgehangen aan Sint-Andreaskruisen. Hun armen, benen en billen worden afgesneden met ijzeren stangen. Tot slot worden ze gewurgd en wat nog rest van hun lichaam aan het publiek tentoongesteld als waarschuwing voor toekomstige misdaden.

Tijdens een wandeling in de bossen van Pierreux zult u het kruis van de curé van Xhignesse ontdekken, waarvan u nu dus het tragische einde kent. In de loop van de tijd is het opschrift op het kruis langzaam vervaagd:

O, U die hier voorbij gaat, bidt voor de zielerust van de Eerwaarde Heer Everard Deleau, pastoor van Xhignesse, die hier op 16 november 1778 verraderlijk werd opgewacht, bestormd en doodgeslagen is. R.I.P. (Requiem In Pace = Rust In Vrede).